АНАЛИЗА
ЛОКАЛНИХ ДОКУМЕНАТА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ О КЛИМАТСКИМ ПРОМЕНАМА ГРАДА БОРА

Podrška reformama u životnoj sredini
Volonterski servis Srbije
Švedska Sverige

УВОД

Закон о климатским променама[1] уређује систем за ограничење емисија гасова стаклене баште и за прилагођавање измењеним климатским условима. Циљ закона је смањење емисија GHG и прилагођавање на измењене климатске услове усвајањем и спровођењем докумената јавних политика. За достизање циљева овог закона, државни органи и организације треба да усвоје одговарајуће секторске политике и мере из делокруга своје надлежности. За достизање циљева овог закона, државни органи и организације треба да усвоје одговарајуће секторске политике и мере из делокруга своје надлежности.

Закон о планском систему Републике Србије[2] уређује плански систем Републике Србије, односно:

- управљање системом јавних политика и средњорочно планирање,
- врсте и садржина планских докумената које у складу са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему,
- међусобна усклађеност планских докумената,
- поступак утврђивања и спровођења јавних политика и
- обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и сходна примена обавезе спровођења анализе ефеката на прописе и на вредновање учинака тих прописа.

Јавне политике јесу правци деловања Републике Србије и правци деловања аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, односно локалних власти, у одређеним областима, ради постизања жељених циљева. Оне се реализују доношењем планских докумената.

Плански документ јесте акт којим учесник у планском систему поставља циљеве, утврђује приоритете јавних политика, односно планира мере и активности за њихово достизање, у оквирима својих надлежности и у вези са својим функционисањем. Врсте планских докумената су:

- документи развојног планирања:
    - план развоја локалне заједнице,
    - просторни планови,
- документи јавних политика:
    - стратегије,
    - концепти јавних политика,
    - програми,
    - акциони планови,
- Остали плански документи Јединица локалне самоуправе доноси и друга планска документа у складу са овим законом и статутом јединице локалне самоуправе.

Закон о климатским променама не прописује обавезу локалне самоуправе да донесе стратешки документ јавне политике о климатским променама већ сама локална самоуправа процењује да ли је потребан такав документ. Стратешка документа ЈЛС (просторни и урбанистички планови, стратегија развоја, локални еколошки акциони план, план развоја и сл.) треба да садрже анализу утицаја климатских промена, процену рањивости, мере и активности за ублажавање ефеката и прилагођавање на климатске промене.

---

[1] Закон о климатским променама, Сл. лист РС бр. 26/2021

[2] Закон о планском систему Републике Србије, Сл. лист РС бр. 30/2018

ЗАШТО ЈЕ ПОТРЕБНО ДА ДОКУМЕНТИ ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ БОРА САДРЖЕ ОБЛАСТ КИЛМАТСКИХ ПРОМЕНА

Основне привредне делатности су рударство и металургија. Ове привредне гране су велики емитери гасова стаклене баште. Рударење се одвија употребом експлозива који емитују оксиде азота а радом машина са унутрашњим сагоревањем настаје угљен диоксид. Металургија за своје технолошке процесе користи велике количине фосилних горива те је се из њих емитује угљен диоксид и азотни оксиди.
Напуштени површински копови, одлагалишта рударског отпада и флотацијска јаловишта деградирају велике површине земљишта. Ремедијацијом и рекултивацијом ових простора добијају се понори угљеникових оксида.
У току је процес доношења плана квалитета ваздуха за агломерацију Бор[3] за период 2023 – 2032. година. У програму је дат прорачун емисије азотних и угљеникових оксида. Према тој процени емисија годишња емисија угњеникових оксида из површинских (индивдуално грејање) и линијских извора (саобраћај) износи 805,8 тона/годишње. Нису приказане емисије из рударства, индустрије и топлане централног грејања из које су вишеструко веће у поређењу са емисијама из саобраћаја и индивидуалних ложишта. Емисија азотних оксида процењује се на 1.015,4 тона годишње и то из индустрије, индивидуалних ложишта и саобраћаја. Није процењене емисије које настају приликом коришћења експлозва на површинским коповима бакра (Кривељ, Церово) у јамским рудницима (јама Бор, Чукару Пеки), Површинским коповима кречњака (Кривељски камен и Заграђе) и кварца (Доња Бела Река).
Програмом енергетске ефикасности Града Бора[4] сачињен је прорачун емисије угљеникових оксида из јавних објеката и постројења ЈКП Водовод уз сагледавање емисионих фактора угљеникових оксида од потреошње електричне енергије (емисија није на територији Града Бора већ из термоелктрана).
Град Бор је суочен за високим приземним концентрацијама сумпордиоксида и суспендованих честица ($ПМ_{10}$ и $ПМ_{2,5}$) па се документи јавне политике о заштити ваздуха баве тим проблемима док се не сагледавају емисије угљеникових и озорних оксида или се то чини непотпуно различитим методологијама и приступом.

Од укупно 40.779 ha пољопривредног земљишта (47,6% укупних површина), јако оштећено SO2, прашином и другим агенсима је око 12.600 ha (30,9%), и то на подручју КО Бор 1, Бор 2, Бучје, Доња Бела Река, Кривељ, Оштрељ и Слатина, које захватају 32,2% укупне општинске територије. Захваљујући ружи ветрова, пољопривредна земљишта у атарима насеља Брестовац, Метовница и Шарбановац, који захватају око 19% укупне површине општинске територије (укупно 10.291 ha) и имају релативно повољне рељефне и педолошке услове за развој пољопривредне производње, само су делимично оштећена. У брдскопланинским атарима (Горњане, Злот, Лука, Танда, Топла) који нису изложени аерозагађењима (око 48,6% општинске територије) налази се 17.886 ha пољопривредног земљишта, углавног, слабог бонитета, што се испољава и кроз релативно високу заступљеност пашњака, ливада и воћњака, односно ниску оранице и винограда[5]. Готово 60% пољопривредог земљишта ја оштећено сумпордиоксидом, односно на сваки хектар скоро 60 ари.
Површинским коповима, депонијама рударске раскривке и флотацијским јаловиштима потпуно је уништено преко 1000 ha, анансима пирита поред Борске реке и Великог Тимока преко 2.000 ha најплоднијег земљишта. Рекултивацијом и

[3] Нацрт Плана квалитета ваздуха за агломерацију Бор, Институт рударства и металургије, Бор, 2022. година
[4] Програма енергетске ефикасности града Бора, Aurora green, 2022. година
[5] Институт а урбаиза и архитектуру Србије: Просторни план Општине Бор, Књига 1, Стратешки део плана, Београд/Бор, 2014

ремедијацијом земљишта, претварањем деградираног у шумско земљиште створиле би се услови за формирање понора угљеникових оксида.

График 1. Површине загађеног, оштећеног и деградираног земљишта

Подручје Града Бора поседује значајне потенцијале за коришћење обновљивих извора енергије.

Просечна годишња енергија ветра процењује се на 100 метара висине на 1800 – 2700 kWh/m2·· Планира се изградња два ветропрака на Црном Врху и Столу и Великом Кршу.

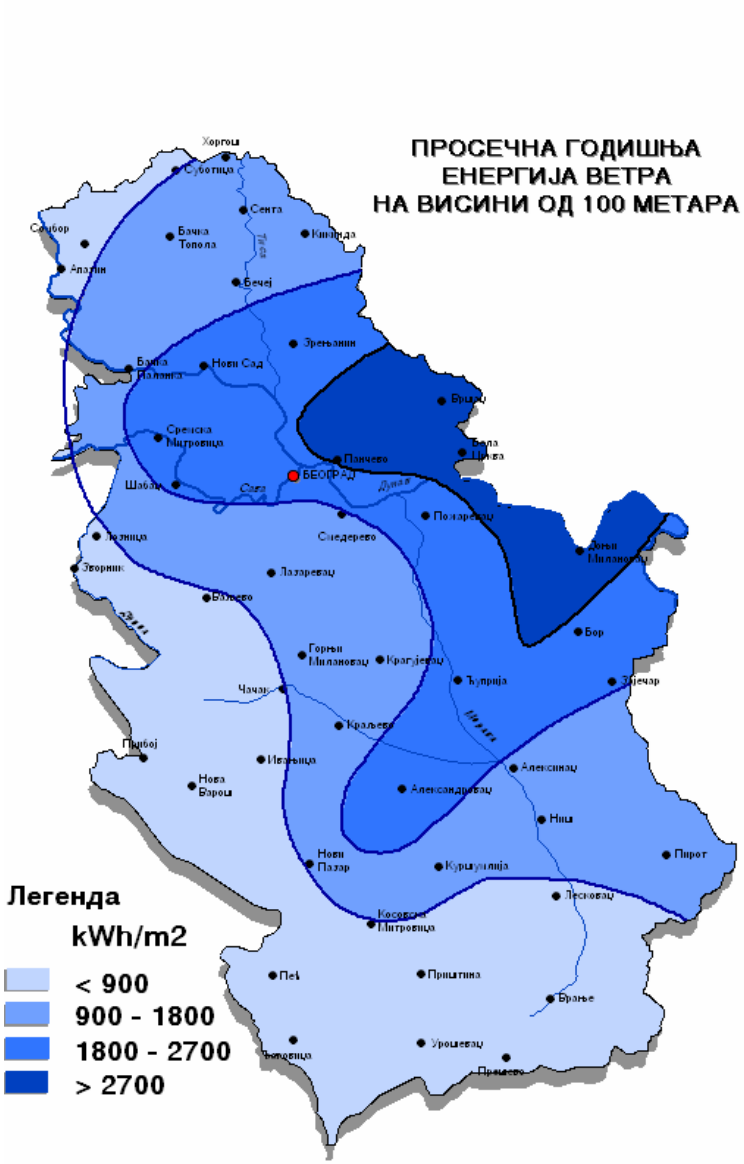

Слика 1.: Просечна годишња снага ветра на висини од 100m (W/m^2)6

Значајни су потенцијали и за коришћење соларне енергије. Планира се изградња две ветроелектране мање снаге. SerbiaZiJincopper на подручју Бора и Мајданпека планира изградњу соларне електране од 300 MW а SerbiZiJinminning од 200 MW.

[6]Студија енергетског потенцијала Србије за коришћење сунчевог зрачаења и енергије ветра, NPEE, Евиденциони број ЕЕ 704 - 1052А

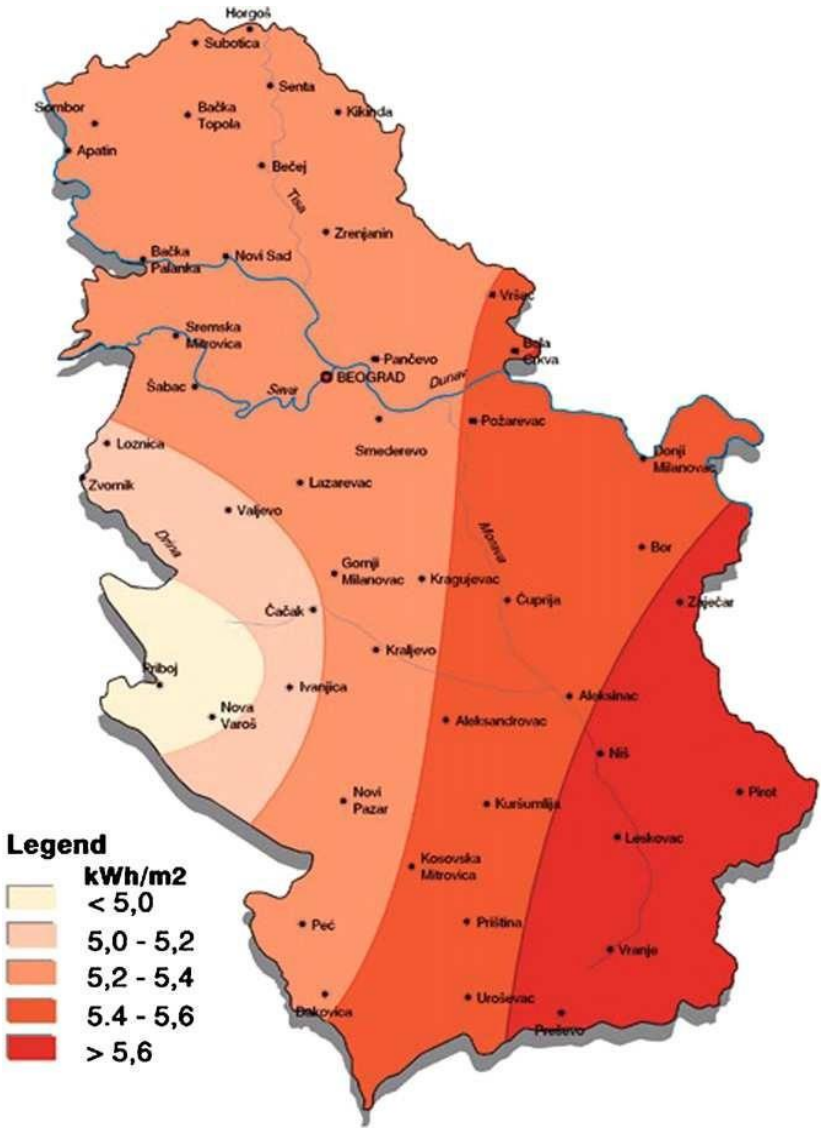

Слика 2.: Просечна дневна и годишња енергија зрачења на хоризонталној површини7

Бор се налази у Тимочкој еруптивној области која располаже значајним потенцијалима геотермалне енергије који нису искоришћени. Бројне су појаве тремалних и термоминералних вода. Досдашња истраживања су показала присуство термалних вода али катастар тих потенцијала није сачињен. Ове воде се користе у балнео терапији у Гамздградској и Брестовачкој бањи за рекреацију у Николичевској бањици. Мора се посветити посебна пажња истраживању и коришћењу овог обновљивог извора енергије. Геотермална енергије се може користит у различитим активностима и делатностима грађана Бора.
Геотермална енергија треба да се користи вишенаменски. У зависности од температуре поцемне воде и стена може се користити за добијање електричне енергије, загревање индустријских, комерцијалних, јавних и стамбених простора, стакленика и пластеника, бањско лечење, рекреацију и туризам итд.

Табела 1.: Терамлне воде на теририји Града Бора и околине[8]

Локација	**Издашност**	**Температура С°**	**Класа**

[7] Изградња соларних грејних система и производња топлотне енергијр (Водич за инвеститоре), ГЕФ, ИНДП, Министарство рударства и енергетике, Министарсто пољопривреде и животне средин, Београд, 2016

[8]. Геолошки завод Србије, Потенцијали Републике Србије са аспекта подземних вода и геотермалне ненргије, Београд, 2021.

	(l/s)		
Брестовчка бања	7,5	20-41	Темалне воде
Шарбановачка бања	3.2	30	Субтермалне воде
Сумраковац	3	17-24	Субтермалне воде
Николичевска бањиица	18	34.9	Субтермалневоде
Врело Горњана	3	18	Субтермалневоде
Тилва Њагра	0,8	15,2	Субтермалне воде
Влаоле	0,3	19	Субтермалне воде
Мало Лаоле	20	40.5	Термалне воде
Глоговица	0,4	21	Субтермалне воде
Нересница	2	20	Субтермалне воде
Крупајско врело	3	22-27.1	Субтермалне воде
Криви вир	10	15-23.1	Субтермалне воде
Грлиште	5	22.5	Субтермалне воде
Гамзиградска бања	5	21-41	Субтермалне воде

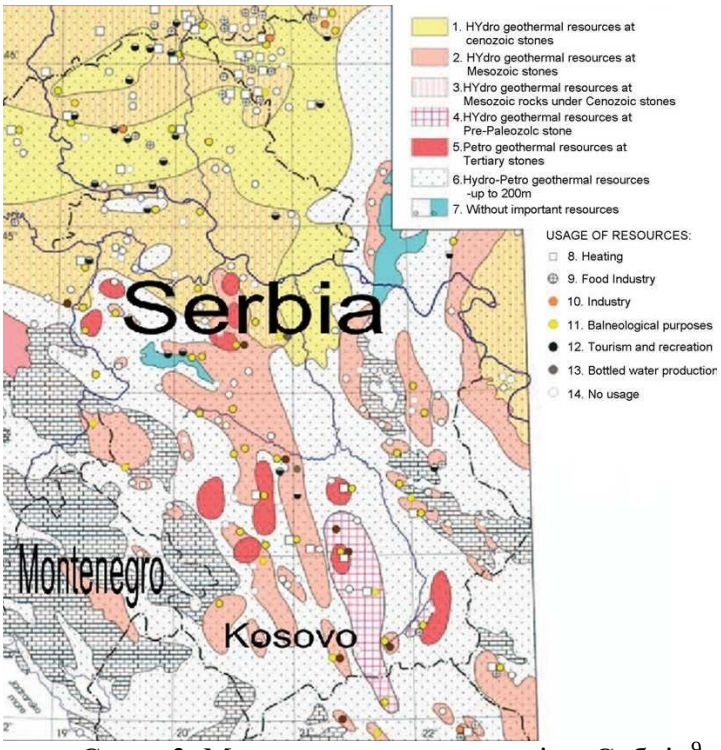

Слика 3. Мапа геотермалне енргије у Србији[9]

Значајне емисије азотних и угљеникових и азотних оксида из рударства, металургије, саобраћаја и енергетике, простране загађене, оштћене и деградиране површине земљишта, потенцијали еолске, соларне и геотермалне енргије, планови повећање енергетске ефикасности индустријских постројења и јавних објеката, као и планови изградње соларних и ветроелектрана намећу потребу да документи локалних јавних политика (развојни програми, просторни и урбанистички планови, секторски програми) обавезно садрже одредбе о климатским променама у свим документима а приритет је израда посбног плана прилогађавања локалне заједнице климатским променама.

[9]. Golusin M., Tesic Z., Ostojic A. (2010), *"The analysis of the renewable energy production sector in Serbia"*, Renewable and Sustainable Energy Reviews 14 (2010) 1477-1483

АНАЛИЗА ДОКУМЕНАТА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ

Основни документи јавних политика Града Бора су:
- Стратегија локалног одрживог развоја општине Бор од 2011 – 2021. године,
- Просторни и урбанистички планови,
    - Просторни планови посебне намене:
        - ПППН рудника Чукару Пеки,
        - ПППН мреже магистралних и разводних гасовода Источне Србије,
        - Просторни план утицаја рудника Велики Кривељ – Церово
    - Простирни план Града Бора,
- Урбанистички планови:
    - Генерални урбанистички план,
    - Планови генералне регулације,
    - Планови детаљне регулације.

1. Стратешки планови развоја

1.1. Стратегија локалног одрживог развоја општине Бор од 2011 – 2021. године усвојена је 2013. године. Међу стратешким приорирерима је уврштен и развој алтернативних извора енергије:
- соларна енергија,
- изгрдања мини хидроелектрана,
- деотермална енергија,
- коришћење биомасе.

Стратешке приоритете представљају и повећање енергетске ефикасности и пошумљавање. Стратегијом су дефинисане активности али не и рокови и индикатори за праћење остварења.
Приоритетне сктивности на повећању енергетске ефикасности су10:
Активности за побољшање енергетске активности предвиђене стратегијом су:
- Пројекат замене столарије и постављање термоизолације на објектима јавне намене.
- Доношење програма и плана енергетске ефикасности
- Увођење енергетског менаџмента – формирање Канцеларије за енергетску ефикасност
- Модернизација система јавне расвете и осветљења у јавним објектима
- Програми и пројекти едукације и информисања о енергетској ефикасности

Стратегијом су предвиђене активности за коришћewe обновqивих извора енергије11:
- Пројекти коришћења обновљивих извора енергије (посебно за изградњу поља ветрогенератора, коришћења биомасе, соларне енергије и геотермалне енергије).
- Изградња мини хидроелектрана
- Изградња пилот еколошког постројења (топлане на дрвену сечку-чипс, дрвна био маса) у Бору 2 која би грејала 30-так приватних кућа у овом насељу.

У оквиру развоја пољопривреде се налазе одредбе које представљају меру стварање понора угљеникових оксида: „Пошумљавање дела неискоришћених пољопривредних површина-земљишта лошијег бонитета, првенствено пашњака и загађеног земљишта.“[12] а у активностима побољшања квалитета ваздуха „Пројекат рекултивације коповског и флотацијског јаловишта,“[13]

---

10. Стратегија локалног одрживог развоја општине Бор од 2011 – 2021. године
11. Исто као предходно
12. Исто као предходно
13. Исто као предходно

Јавно нису доступни извештаји о реализацији стратегије.

1.2. Стамбена стратегија општине Бор за период 2015 - 2025. године

Стамбена стратегија општине Бор 2015 – 2020. године[14] упозорава на велике губитке (25%) топлотне енергије у систему топлификације. Што се тиче енергетске ефикасности једино се констатује потреба смањења потрошње електричне енергије у јавној расвети. Приорите је: „контрола нове изградње, нарочито у погледу поштовања минималних стандарда квалитета изградње (и становања), односно диференцираних стандарда и типологије становања у појединим просторним целинама /подцелинама.“ Ни у овој стратегији се не говори о климатским променама. Није размтрано питање повећање енергетске ефикасности стамбених објеката и прилагођавање климатским променама у случају екстремних појава.

2. Просторни планови

2.1 Просторни планови посебне намене (ППП Н)

2.1.1. Просторни план посебне намене мреже магистралних и разводних гасовода Источне Србије са елементима детаљне регулације

Објављен је рани јавни увид за израду овог просторног плана посебне намене. Основни циљеви овог плана је „утврђивање **смерница за подршку развоју** привреде, становништва, насеља и активности, у погледу снабдевања поузданим енергентом, **уз уважавање** економских, техничкотехнолошких, **еколошких**, социјалних и просторно-функционалних критеријума реализације система; обезбеђење услова за реализацију, усклађивање и боље функционисање инфраструктурних система у окружењу коридора гасовода“.[15]
Циљ израде овог плана је развој привреда уз уважавање еколишких критеријума. Иако се ради о пројекту који ће допринети смањењеу емисије угљеникових оксида у припремљеном елаборату за рани јавни увид нигде се не помиње да ће рализација пројекта изградње мреже гасовода допринети заштити климе.

2.1.2. Просторни плана подручја посебне намене експлоатације минералних сировина на локалитету рудника „Чукару Пеки“[16]

План је усвојен 2020. године и објављен у Службеном глаанику Републике Србиј. У посебним циљевима у области енергетика и енергетска ефикасност дефинисано је: „повећање енергетске ефикасности и испитивање могућности коришћења обновљивих извора енергије“. Није дефинисан посебан циљ смањења емисије гасова стаклене баште и прилагођавање климатским променама. Један од основнох циљева заштите животне средине је: „Један од основних циљева је очување станишта и ремедијација деградираних површина.“ У Плану се упозорава: „Климатске промене које су евидентне у последње време могу имати значајан утицај на функционисање рударског комплекса и услове заштите животне средине на Планском подручју и окружењу:
- одбрану од великих вода приликом екстремних падавина (пре свега у зони депонија);
– снабдевање технолошком водом у време дуготрајних суша;
– појави клизишта и ерозије;

---

[14]. Стамбена стратегија општине Бор 2015 – 2020. године, Општинска управа, 2015

[15]. Просторни план посебне намене мреже магистралних и разводних гасовода Источне Србије са елементима детаљне регулације, елаборат за рани јавни увид, 2023

[16]. Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене експлоатације минералних сировина на локалитету рудника „Чукару Пеки” у граду Бору, Сл. Галсник РС бр. 1/2020

– исушивања пољопривредног и шумског земљишта; отежану рекултивацију;
– урушавање приступних саобраћајница/онемогућавање директног саобраћајног приступа руднику услед екстремних падавина;
– повећан ризик од пожара услед ексцесивних топлотних таласа (топлотних екстрема);
– отежано снабдевање водом за пиће/повећање потреба за пијаћом водом како суседних насеља тако и потрошача на Планском подручју.“
Нису предвиђене мере за ублажавање последица климатских промена.

2.1.3. Просторни плана зоне утицаја рудника „велики Кривељ – Церово“

Овај план је припреман у току 1991-92. године као просторни план подручја посебне намене, у складу са Законом о планирању и уређењу простора и насеља (Сл. гласник СРС 44/95), на основу Одлуке о припремању Просторног плана и програма припреме Просторног плана који је усвојен на седници Скупштине општине Бор 30.01.1992. године. Просторни план је утврдио планска решења за развој планираних рударских активности у зони Великог Кривеља и Церова као и пропозиције за уређење простора и мере заштите животне средине. Дате су техничко технолошке и биолошке мере заштите од високих концентрација прашине (санитарне зоне, рекултивација). Није приказана емисија ГХГ и предвиђене мере прилагођавања климатским променама.

2.2. Просторни план општине Бор

Овај план је усвојен 2015. године. У њму је посебно поглавље посвећено обновљивим изворима енергије: Евидентиране 6 локације за минихидроелектране, (2021. године донета одлука о забрани изградње на свим евидентираним локацијама). Констатовано је да простор располаже значајним потенцијалом ветра и да је потребно снимање на микролокацијама да би се донела одлука о изградњи. Планом нису дефинисане локације за изградњу ветроелектрана. Подручје располаже значајним потенцијалом биомасе и геотермалне енергије. Сунчева енергија се може користити само за припрему топле воде. Није процењена емисија гасова стаклене баште и потребе пролагођавања климатским променама[17].

2.3. Планови генералне регулације

Поред плана генералне регулације градског насеља који је урађен 2018. године, сачињени су такви планови за туристичка подручја:
- Туристичког комплекса „Црни Врх“, 2017. године,
-Туристичког комплекса Брестовачка бања – Борско језеро“, 2017. године,
- Туристичког комплекса „Стол“, 2017. године.
У овим плановима генралне регулације нису посматране климатске промене.

2.4. Планови детаљне регулације

2.4.1. Планови детаљне регулције подручја ветроелектрана

Последњих година посебна пажња се поклања могућностима коришћења обновљивих извора енергије на територији Бора. Сачињен је План детаљне регулације подручја ветроелектране „Црни Врх“[18] 2021. године. Ова ветроелектрана захвата просторе општина: Бор, Мајданпек и Жагубица и раде се три посебна плана детаљне регулације које усвајају ове три општине. У Плану је дат прорачун смањења

[17] Просторни план општине Бор, књига 1, Стратешки део плана, Институт за архитектуру и урбанизам Србије, 2015

[18] . План детаљне регулације подручја ветроелектране „Црни Врх“ на територији града Бора, Рхиплан доо, Крагујевац, 2021

емсије угљеникових оксида при производњи електричне енргије у односу на производњу исте количине енергије сагоревањем лигнита али нису дате процене нето смањења емисије угљникових оксида јер ће за потребе изградње на шумском подручју бити уклоњена стабла дрвећа која су понор угљендиоксида. Нису дате мере прилагођавања климатским променама.

На планинама Стол, Мали и Велики Крш и Дели Јован градиће се још једна ветроелектрана. Сачињен је елаборат за рани јавни увид Плана детаљне регулације ветроелектране „Снага Истока“[19]. Елактрана ће се градити на простору на коме је 69,23% шумско земљиште и 30,67% пољопривредно. Очигледно ће бити великих крчења шума и другог растиња, односно уништавања понора угљен диоксида. Поред тога на овим просторима су подручја са IUCN листа, важна за очување биодиверзитета биљака и лептира.

Еколошком мрежом Републике Србије, у складу са Уредбом о еколошкој мрежи[20] обухваћено је 101 еколошки значајно подручје укупне површине од 1.849.201,77 ha што представља 20,93% територије државе. у прилогу Уредбе дат је списак свих простора који се налазе у еколошкој мрежи. Под редним бројевима 42., 43. и 44. су Мали и Велики крш, Стол и Дели Јован.

Мали и Велики крш су локалитети значајни локалитет дивље флоре значајни за Европу (https://www.zzps.rs/wp/ipa/).

Мали крш је једно од најважнијих подручја дневних лептира у Србији и налази се на ПБА листи (https://www.zzps.rs/wp/pba/).

2.4.2. План детаљних регулација подручја соларних електрана

Инвеститори су показали велику заинтересованост за изградњу соларних електрана у близини градског насеља у Бору. Планира се изградња две соларне електране. Једна ће захватити површину од 45,4 ha а друга 9,8 ha. У Нацртима одлука[21,22] о присрупању изради плана детаљне регулације за обе електране основни циљ изградње и једне и друге електране је исти: „Основни циљ је значајније повећава учешће ОИЕ у енергетском билансу Републике Србије, уз поштовање принципа одрживог развоја.“ Уместо да је циљ одрживи развој локалне заједнице, имамо уопштен став „поштовање принципа одрживог развоја.“ У одлукама се даље наводи: „ОИЕ се могу реализовати уколико нису у супротности са правилима изградње и уређења простора. Посебно се наглашава да реализација пројекта мора испуњавати услове санитарне заштите водоизворишта, заштите животне средине, природних и НКД. Примена ОИЕ је условљена и законодавним и подстицајним мерама државе, при чему се могу очекивати резултати смањења загађења околине, смањење потрошње електричне енергије за грејање, економске исплативости примене, смањења топлотних губитака, развој савремених технологија и опреме и др.“ У овим одлукама се на помиње потреба израде процене нето ефеката смањења емисије угљеникових оксида јер ће се оне и припдајућа инфраструктура градити на шумском и пољопривредном земљишту при чему ће се уклонити шума и растиње и тиме смањити понори угљеникових оксида. Условима није дефинисана потреба процене мера за прилагођавање климатским променама. Нацртом одлуке је наложено: „За потребе израде Плана приступа се изради стратешке процене утицаја Плана на животну средину, у складу са одредбама извештаја о стратешкој процени утицаја планова вишег реда.“ Стратешка процена утицаја на животну средину се ради на

---

[19]. План детаљне регулације ветроелектране „Снага Истока“ на територији града Бора, Елаборат за рани јавни увид, Ивекс плус доо, Бабушница, 2023.

[20] ***. Уредба о еколошкој мрежи, („Службени гласник РС“, бр. 102/2010)***

[21] Нацрт одлуке о приступању изради плана детаљне регулације за изградwу соларне електране „Брестовац 1“, Градска управа града Бора - Одељење за урбанизам, грађевинске, комуналне, имовинско-правне и стамбене послове, Бор, 2023.

[22] Нацрт одлуке о приступању изради плана детаљне регулације за изградwу соларне електране „Брестовац 2“, Градска управа града Бора - Одељење за урбанизам, грађевинске, комуналне, имовинско-правне и стамбене послове, Бор, 2023

основу Закона о стратешкој процени утицаја а не са одредбама стратешке процене планова вишег реда, већ са њом мора бити усклађена. Уз ову одлуку није донета посебна одлука о изради Стратешке процене утицаја.
Урађено је више планова детаљне регулације за изградњу далековода и електроразводних постројења за потребе рударства, металургије и ветроелектрана, као и соларне електране на територији Града Зајечара без стратешких процена утицаја на животну средину.

2.4.3. Планови детаљне регулације насеља:

2.4.3.1. План детаљне регулације за формирање новог насеља „Трујканов поток“

Због проширења рудника у Великом Кривељу сели се ово село на нову локацију. Сачињен је Елаборат – концептуални материјал за рани јавни увид „Плана детаљне регулације за формирање стамбених насеља на потесу Трујканов поток““
План детаљне регулације не разматра коришћење савремених материјала и начина градње објеката са високом енергетском ефикасношћу. И овде имамо уопштене тврдње: „Планска решења и пропозиције Плана детаљне регулације обезбеђују услове за комфорно становање и живот досељених домаћинстава у новим насељима.“ Нису разматрани услови коришћења обновљивих извора енергије јер постоји значајни потенцијал ветра због чега се на територији Града Бора граде две ветроелектране а у непосредној близини две соларне електране. Посбно је индикативно да се не указује на могучност коришћења геотермалне енергије а у самом материјалу за јавни рани увид се констутује. „Евидентирано је више појава термоминералних вода на подручју Града Бора и околини. Поред већ истражених и коришћених изворишта у току Брестовачке реке, где се налази Брестовачка бања, као и у току Црног Тимока са Гамзиградском бањом, у близини је регистрована појава термоминералних вода код села Шарбановац“
План не даје основне поставке о условима пројектовања и изградње насеља које ће бити прилагођено климатским условима, посбно прилагођено превенцији урбаних поплава.

2.4.3.2. План детаљне регулације за формирање стамбеног насеља Чокањица

Припремљен је Нацрт одлуке за израду Плана детаљне регулације за формирање стамбеног насеља Чокањица[23]. Ни у овој одлуци се не спомиње да планом детаљне регулације треба предвидети изградњу објекта са нултом нето емисијом угљеникових оксида, мере енергетске ефикасности, могућности коришћењеа обновљивих извора енергије и да треба да буде прилагођено климатским променама.

3. Програми и планови

3.1. Локални еколошки акциони план

Локални еколошки акциони Општина Бор[24] је сачињен 2013. године. Он разматра најзначајније проблеме и дефинише приоритетне циљеве, мере и активности. Климатске промене не разматра јер нису, у том периоду, приритетни проблеми које треба решавати.

---

[23]. Плана детаљне регулације за формирање стамбеног насеља Чокањица, Градска управа града Бора - Одељење за урбанизам, грађевинске, комуналне, имовинско-правне и стамбене послове, Бор, 2023

[24]. Локални еколошки акциони Општина Бор

3.2. Локални план управљања отпадом Града Бора за период 2023. - 2032. година[25]

Локални план управљања отпадом сачињен је и усвојен 2022. године. Сачињен је у складу са Законом о управљању отпадом и подзаконским актима који не препознује климатске промене као обавезни елемент садржаја плана те и овај план не садржи одредбе о климатским променама.

3.3. Програм енергетске ефикасности Града Бора

Програм енергетске ефикасности Града Бора[26] Програм енергетске ефикасности даје процене емисије ГХГ из јавних објеката и инсталација и погона јавних предузећа и прецизира активности за повећање енергетске ефикасности али се не бави другим питањима значајним за климатске промене.

3.4. План квалитета ваздуха за агломерацију Бор[27] и Акциони план за смањење загађења ваздуха

Планови о квалитету ваздуха баве се решавањем проблема високих концентрација сумпордиоксида и прашине а не глобалним питањима климатских промена и утицајима на локалну заједницу као ни мерама које она може да предузме за прилагођавање тим променама.

3.5. План јавног здравља града Бора за период 2019 – 2029 година[28]

План јавног здравља се не бави питањима утицаја климатских промена на здравље становништва и мерама развоја здравствене заштите у циљу превенције и спречавања нових болести јавног здравља.

3.6. Планови у области пољопривреде

Град Бор сваке године доноси низ планова и одлука о унапређењу пољопривреде. Они се баве текућом пољопривредном производњом а не израдом планова прилагођавања климатским променама пољопривредне производње.

3.7. Планови цивилне заштите

Планови цивилне заштите дефинишу превентивне мере заштите у случају временских непогода и пожара, планове спашавања и санације последица.

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

Документи јавне политике града Бора су урађени у складу са важећим законима и подзаконским актима и за многа од њих је добијена сагласнст надлежних министарстава. Законом о климатским променама није предвиђена обавеза локалних заједница да донесу посебне документе који ће са бавити овом важном облашћу. Секторским законима нису предвиђене одредбе које се односе на климатске промене, односно шта треба да садрже документи локалне јавне политике о мерама за смањење емисије гасова стаклене баште и прилагођавању променама. Остаје самим локалним заједницама да процене да ли привредне делатнсти и потенцијали и могућности коришћења обновљивих извора енергије утичу на промену климе и да ли могу да допринесу смањеу емисије гасова стаклене баште, да ли могу да умање опсност од настанка негативних последица у својој средини и да допринесу општим напорима за спречавање климатских промена.

---

[25]. Локални план управљања отпадом Града Бора за период 2023. - 2032. година, Aurora green, Текон, 2023

[26]. Програм енергетске ефикасности Града Бора, Aurora green, 2020

[27]. План квалитета ваздуха за агломерацију Бор, Институт рударства и металургије, Бор, 2023

[28]. План јавног здравља града Бора за период 2019 – 2029. година, Сл. лист Града Бора бр. 35/2019

Препоруке за будући приступ:

4.1. Национални ниво – изменама и допунама закона о урабнизму и грађевинарству, енергетици, рударству, саобраћају, пољопривреди, водопривреди, шумарству, заштити животне средине, здравству, локалној самоуправи уградити обавезу разматрања питања климатских променама у документима јавне политике локалних самоуправа и дефинисати обавезан садржај тих докумената.
Јачати капацитете локалних заједница да се бсве питањима климатских промена.

4.2. Локални ниво:
- Формирати и јачати капцитете служби (реферата) које ће се бавити климатским променама.
- Стално едуковати све службе у локалним срединама и локалним јавним предузећима о климатским променама, важности и значају доношења и праћења реализације докуманта јавне политике о клими.
- Формирати помоћна радна тела у органима локалне самоуправе састављена од стручњака и свих заинтересованих страна која ће радити на изради и примени докумената јавне политике.
- У просторним и урбанистичким плановима и стратешким проценама о утицају на животну средину обавезно уградити питања енергетске ефикасност, коришћења обновљивих извора енергије, климатским променама и прилагођавању новонасталим условима.
- Планирати нова насеља са нултом нето емисијом гасова стаклене баште.
- Користити отпадну топлоту из индустрије за грејање града и насеља.
- Планирати итградњу ветро и соларних електрана на деградираним и загађеним теренима. Локалним одлукама забранити изградњу на просторима Еко – мреже и IUCN подручјима.
- Планирати ремедијацију и рекултивацију дегредираних и загађених простора и стварање понора гасова стаклене баште.
- Организације цивилног друштва треба да информишу и едукују јавност о значају и последицама климатских промена, могућностима примене ефикасних мера и допринесу њиховом укључивању у процесима доношења одлука.